

≡ PUDASJÄRVI ≡

VAIN
HYVIÄ
SYITÄ

YMPÄRISTÖTERVEYDENHUOLLON
VALVONTASUUNNITELMAN TOTEUTUMISEN
ARVIOINTIRAPORTTI VUODELTA 2022

II, PUDASJÄRVI, UTAJÄRVI, VAALA
OULUNKAAREN YMPÄRISTÖPALVELUT

Sisällys

.....	1
1. JOHDANTO	3
2. RESURSSIT	4
3. VALVONTAKOhteet	5
4. TARKASTUKSET JA MUUT SUORITTEET	6
4.1. Suunnitelmalliset tarkastukset ja näytteenotot	6
4.2. Muut suoritteet.....	8
5. VALVONNAN TULOKSET.....	9
5.1. Elintarvikevalvonta.....	9
5.2. Terveysturvallisuusvalvonta.....	10
5.3. Tupakkavalvonta.....	11
5.4. Lääkelain mukainen valvonta.....	11
6. TOIMIJOIDEN TIEDOTTAMINEN.....	12
7. AUDITOINNIT JA MUU SAATU PALAUTE.....	13
8. MUUTOKSET SEURAAVAN VUODEN VALVONTAAN.....	14

Liite 1: Vastaukset Vyhan kyselyyn vuoden 2020 valvonnan toteutumisesta

1. JOHDANTO

Tämä on kunnallisen monivuotisen ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman vuosittain laadittava toteutumisen arviointiraportti.

Oulunkaaren ympäristöpalveluiden Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma vuosille 2020-2024 on hyväksytty Oulunkaaren ympäristölautakunnassa 27.02.2020 § 18. Kyseistä suunnitelmaa on päivitetty vuodelle 2023 ja päivitys on hyväksytty ympäristölautakunnassa 26.1.2023 § 10. Tämä raportti koskee vuoden 2022 suunnitelman toteutumista.

Lautakunnan hyväksymä arviointiraportti toimitetaan tiedoksi aluehallintovirastolle sähköisesti VYHA-järjestelmän (Ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkötietojen hallintajärjestä) kautta. Ympäristöterveydenhuoltoon kuuluu myös eläinlääkintähuolto, josta on laadittu erillinen kunnallinen suunnitelma ja sen toteutumisen arviointiraportti.

Yhteensä vuodelle 2022 oli suunniteltu 529 (523 v. 2021) suunnitelmallista tarkastusta tai näytteenottoa. Toteutuneiden suunnitelmallisten suoritteiden yhteismäärä oli yhteensä 417 tarkastusta ja näytteenottoa (260 v. 2021). Vuonna 2022 tehtiin 280 tarkastusta (190 v. 2021) ja 137 näytteenottoa (70 v. 2021). Suunnitelmallisen valvonnan toteuma oli 79 % (v. 2021 n. 50 %), mitä voidaan pitää hyvänä määränä verrattuna kahden edellisen vuoden 2021 ja 2020 (52 %) toteumiin.

Valvonnan vaikuttavuuden arvioidaan vaihtelevan tupakka- ja nikotiinikorvaustuotteiden myynnin valvonnan vähäisestä vaikuttavuudesta terveydensuojeluvälön kohtalaiseen sekä elintarvikevalvonnan ja talousveden valvonnan melko hyvään vaikuttavuuteen. Vaikuttavuus on nettomuutos toiminnan perimmäisessä tavoitteessa, joka on luettavissa toiminnan ansioksi.

2. RESURSSIT

Ympäristöterveydenhuoltoon, pois lukien eläinlääkintä, käytettiin Oulunkaaren ympäristöpalveluiden toimialueella (Pudasjärvi, li, Vaala, Utajärvi) vuonna 2022 yhteensä 5,61 henkilötyövuotta, joka on 0,2 henkilötyövuotta vähemmän kuin oli suunniteltu (taulukko 1.) Ympäristöterveyden huollon resurssit vuonna 2022 ovat merkittävästi parantuneet vuodesta 2021, jolloin jäätiin suhteellisen paljon kyseisen vuoden suunnitelluista resursseista. Vuoden 2022 toteuma oli yhden henkilötyövuoden suurempi kuin vuoden 2021 toteuma.

4

Taulukko 1. Ympäristöterveydenhuollon resurssit (pois lukien eläinlääkintä)

Toimiala	Suunnitellut resurssit (htv)		Toteutuneet resurssit (htv)	
	2022	2021	2022	2021
Terveydensuojelun valvonta	2,44	2,47	2,35	1,98
Tupakkalain valvonta	0,16	0,28	0,15	0,13
Elintarvikevalvonta	2,36	2,41	2,26	1,93
Hallinto	0,85	0,4	0,85	0,58
Yhteensä	5,81	5,56	5,61	4,62

Taulukon 1 henkilöresurssien käyttö perustuu arvioon henkilön käyttämästä työajasta eri valvonnan osa-alueille, jotka on laskettu lopuksi yhteen. Henkilön käyttämien työaikojen arviot valvonnan osa-alueille ovat samat, joita käytetään talousarviossa kustannusten jakoperusteina. Toteumassa on otettu huomioon kunkin valvontaan osallistuvan henkilön henkilötyövuosimäärä. Taulukosta 1 puuttuu vuoden 2021 suunnitelmasta ympäristöterveydenhuollon sihteerin työmäärä, joka on lisätty ympäristöterveydenhuollon hallinnon kohtaan toteumaan vuodelle 2021, suunnitelmaan vuodelle 2022 ja toteumaan vuodelle 2022. Ympäristöterveydenhuollon sihteeri hoitaa myös eläinlääkintään liittyviä tehtäviä, joita ei ole huomioitu taulukossa 1.

Ympäristöterveydenhuollon maksullisista suoritteista laskutettiin vuoden 2022 aikana VATI:n laskutapahtumien perusteella toimijoilta **110 105,69** euroa. Summa on reilut 31 000 euroa suurempi kuin vuonna 2021 (78 910,9 €).

Hyv. Oulunkaaren ymp.ltk. __/__ 20__ § __

Vuonna 2022 perittiin uutta elintarvike- ja terveydensuojeluvalvonnan lakisääteistä perusmaksua. Perusmaksua laskutettiin VATI:n laskutustapahtumien perusteella yhteensä 39 600 euroa. Jos vuoden 2022 laskutustapahtumien kokonaissummasta otetaan uuden perusmaksun mukaiset maksut pois, maksullisten suoritteiden yhteismäärä oli reilut 8 000 euroa pienempi kuin vuonna 2021.

3. VALVONTAKOhteet

5

Valvontakohteiden määrässä on havaittavissa laskua muiden osalta paitsi tupakkavalvonnan ja lääkelain valvonnan kohteiden osalta. Kohteiden yhteismäärä on pudonnut 90 kohteella vuonna 2022 verrattuna vuoden 2021 tilanteeseen. Erityisen paljon kohteiden määrä on pudonnut elintarvikevalvonnan osalta. Elintarvike- ja terveysvalvonnan kohteet tarkastettiin perusmaksujen laskuttamisen yhteydessä, jolloin havaittiin, että läheskään kaikkia lopettaneita kohteista ei oltu lopetettu ympäristöterveydenhuollon VATI-järjestelmästä.

Elintarvikevalvonnan kohteiden määrä: 471 (563 v. 2021)

Terveydensuojeluvalvonnan kohteiden määrä: 294 (310 v. 2021)

Tupakkavalvonnan kohteiden määrä: 64 (48 v. 2021)

Lääkelain valvonnan (nikotiinikorvaustuotteet) kohteiden määrä: 22 (20 v. 2021)

4. TARKASTUKSET JA MUUT SUORITTEET

4.1. SUUNNITELMALLISET TARKASTUKSET JA NÄYTTEENOTOT

Tarkastukset, kpl	suunnitelma	toteutui	toteuma%
Ilmoitettuihin elintarvikehuoneistoihin	166	105	63
Elintarvike-alan laitoksiin	19	18	95
Alkutuotantopaikkoihin	36	37	97
Terveysturvajärjestelmän mukaisiin	98	34	35
Talousvesilaitoksiin	53	48	91
Tupakan myyntiin	21	26	124
Nikotiinikorvaustuot. myyntiin	5	12	240
YHT.	398	280	70
Näytteenotot, kpl	suunnitelma	toteutui	toteuma%
Elintarvikelaitoksista	28	43	154
Ilmoitetuista elintarvikehuoneistoista	7	3	43
Talousvedestä	7	7	100
Uimavedestä	89	84	94
Uimahallien pinnoista	0	0	-
YHT.	131	137	105
Tarkastukset ja näytteenotot yht. kpl	529	417	79

Hyv. Oulunkaaren ymp.ltk. ___/___ 20__ § __

Vuonna 2022 suunnitelmallisia tarkastuksia tehtiin 18 %-yksikköä enemmän kuin vuonna 2021, vaikka suunnitelmallisia tarkastuksia oli 30 enemmän kuin vuonna 2021 (368 kpl).

Tarkastuksia tehtiin huomattavasti enemmän vuonna 2022 verrattuna vuoteen 2021 kaikilla muilla osa-alueilla paitsi terveydensuojelulain, tupakkalain ja lääkelain valvonnan kohteiden osalta. Lääkelain ja tupakkalain valvonnan tarkastukset olivat jo vuonna 2021 hyvällä tasolla ja taso säilyi hyvänä vuoden 2022 aikana. Talousveden valvonta oli myös hyvällä tasolla vuonna 2021, mutta siitä huolimatta talousveden suunnitelmallisen tarkastuksen määrää saatiin nostettua 14 %-yksiköllä. Talousveden tarkastuskohteita oli vuonna 2022 20 tarkastusta enemmän kuin vuonna 2021. Elintarvikelain mukaisista tarkastuksista alkutuotannon ja elintarvikelaitosten tarkastukset olivat vuonna 2022 hyvällä tasolla. Alkutuotannon tarkastusten määrä nousi 27 %-yksikköä ja elintarvikelaitosten tarkastusten määrä 50 %-yksikköä verrattuna vuoteen 2021. Ilmoitettujen elintarvikehuoneistojen tarkastusmäärä nousi 25 %-yksikköä vuoteen 2021 verrattuna, mutta ne jäivät vielä kohtalaiselle tasolle vuoden 2022 osalta. Terveydensuojelulain mukaisten kohteiden (muiden kuin vesilaitosten) osalta jäätiin samaan heikkoon tasoon vuonna 2022 kuin vuonna 2021.

Näytteenottojen kokonaismäärä vuonna 2022 nousi yli 50 %-yksikköä vuoden 2021 määristä. Suunniteltujen näytteenottojen määrä oli 24 näytettä pienempi vuonna 2022 kuin vuonna 2021. Näytteitä otettiin lähes kaksinkertainen määrä vuonna 2022 kuin vuonna 2021 (70 kpl).

Vuoden 2021 arviointiraportin muutoksissa seuraavan vuoden valvontaan todettiin, että elintarvike- ja terveydensuojelulain (pois lukien talousveden valvonta) suunnitelmallisen valvonnan ja näytteenoton toteutumiseen on kiinnitettävä huomiota. Vuoden 2022 arviointiraportin tulosten perusteella voidaan todeta, että elintarvikelain mukainen suunnitelmallinen valvontaan ja näytteenottoihin sekä elintarvikelain että terveydensuojelulain kohteiden osalta on onnistuttu kiinnittämään huomiota ja toteuma on huomattavasti paremmalla tasolla vuonna 2022 kuin vuonna 2021.

Hyv. Oulunkaaren ymp.ltk. __/__ 20__ § __

Vuoden 2022 terveydensuojeluvalvonnan tarkastuksia jäi paljon tekemättä ja aikaisemmilta vuosilta syntynyttä valvontavelkaa ei päästy vielä vuoden 2022 aikana purkamaan. Syynä tarkastuksien tekemättä jäämiseen terveydensuojelulain kohteiden osalta olivat aikapula ja osaaminen.

Uusien tarkastajien perehdytykseen on kulunut paljon aikaa ja muun muassa koulujen tarkastuksiin perehtyminen jäi uusien tarkastajien osalta vuoden 2022 loppuvuodelle, jolloin kyseisiä tarkastuksia ei ehditty tehdä vuoden 2022 aikana. Resurssia veivät myös valvontasuunnitelman ulkopuoliset asiat kuten asunnontarkastukset, valitukset ja ilmoitusten ja hakemusten käsittelyt. Suunnitelman ulkopuolisia tarkastuksia tehtiin 48 kpl vuonna 2021 (27 v. 2021). Toisaalta näiden edellyttämä resurssi on pyritty huomioimaan suoritemääriä suunniteltaessa.

Oulunkaaren ympäristöpalvelut ei osallistunut valvontaprojekteihin vuonna 2022.

4.2. MUUT SUORITTEET

Hakemusten ja yhteydenottojen määrät ovat selvästi nousseet vuoteen 2021 verrattuna. Ilmoitukset ja vesilaitosten riskiarviointien määrät ovat pysyneet vuonna 2022 samalla tasolla kuin vuonna 2021.

Saapuneet hakemukset, kaikki valvontalajit	9 (5 v. 2021)
Saapuneet ilmoitukset, kaikki valvontalajit	45 (45 v. 2021)
Vesilaitosten riskinarviointi-asiat	1 (1 v. 2021)
Yhteydenotot (kirjatut)	73 (46 v. 2021)
Muut tapahtumat (kirjatut)	1 (6 v. 2021)

5. VALVONNAN TULOKSET

5.1. ELINTARVIKEVALVONTA

Elintarvikevalvonnan tarkastukset alkutuotantoa lukuun ottamatta ovat ns. Oiva-tarkastuksia, joista muodostuu julkinen raportti internetosoitteeseen www.oivahymy.fi. Tarkastuksessa annettu huonoimman osa-alueen (tarkastusrivin) mukainen arvosana määrää tarkastuksen kokonaisarvosanan. Arvosanat ovat A = oivallinen, B = hyvä, C = korjattavaa, D = huono. Vuoden 2022 elintarvikevalvonnan painopisteenä olivat kunnossapito ja puhtaanapito samoin kuten vuonna 2021.

Oiva-tarkastuksen tulokset olivat seuraavat:

- A 32 % (46 % v. 2021)
- B 52 % (43 % v. 2021)
- C (korjattavaa) 15 % (11 % v. 2021)
- D (huono) 0 % (0 % v. 2021)

Tarkastuksilla annettiin ohjausta ja neuvontaa 73 tarkastuksessa (38 v. 2021) ja havaituista epäkohdista annettiin kehotuksia 23 tarkastuksessa (14 v. 2021). Yhdessä tapauksessa annettiin hallintopakopäätös ympäristöjohtajan viranhaltijapäätöksellä määräys elintarvikesäännösten vastaisuuden poistamisesta (1 v. 2021). Esitutkintapyyntöjä poliisille ei tehty. Valvonnan tehokkuuden ja vaikuttavuuden arvioidaan olevan melko hyvää.

5.2. TERVEYDENSUOJELUVALVONTA

Tarkastustulokset tarkastusriveittäin (pois lukien talousveden valvonta):

- A 82 % (81 % v. 2021)
- B 17 % (14 % v. 2021)
- C (korjattavaa) 1 % (6 % v. 2021)
- D (huono) 0 % (0 % v. 2021)

Tarkastuksilla annettiin ohjausta ja neuvontaa 9 tarkastuksessa (11 v. 2021) ja havaituista epäkohdista annettiin kehotuksia 2 tarkastuksessa (5 v. 2021). Hallintopakkoapäätöksiä ja esitutkintapyyntöjä poliisille ei tehty vuonna 2022. Valvonnan vaikuttavuuden arvioidaan olevan kohtalaisella tasolla.

Talousveden tarkastusten tulokset:

- A 79 % (83 % v. 2021)
- B 17 % (15 % v. 2021)
- C (korjattavaa) 5 % (6 % v. 2021)
- D (huono) 0 % (0 % v. 2021)

Tarkastuksilla annettiin ohjausta ja neuvontaa 60 tarkastuksessa (37 v. 2021) ja havaituista epäkohdista annettiin kehotuksia 23 tarkastuksessa (9 v. 2021). Hallintopakkoapäätöksiä ja esitutkintapyyntöjä poliisille ei tehty vuonna 2022. Valvonnan vaikuttavuuden arvioidaan olevan melko hyvällä tasolla.

5.3. TUPAKKAVALVONTA

Tarkastustulokset tarkastusriveittäin:

A 100 % (95 % v. 2021)

B 0 % (5 % v. 2021)

C (korjattavaa) 0 % (0 % v. 2021)

D (huono) 0 % (0 % v. 2021)

Tarkastuksilla annettiin ohjeistusta ja neuvontaa. Kehotuksia ja hallintopakkopäätöksiä ei tehty. Esitutkintapyyntöjä poliisille ei tehty. Valvonnan vaikuttavuuden arvioidaan olevan vähäistä, koska kehotukset ja vakavat puutteet ovat harvinaisia.

5.4. LÄÄKELAIN MUKAINEN VALVONTA

Tuloksia ei ole saatavilla Vati-järjestelmän Raporteista. Valvonnan vaikuttavuuden arvioidaan olevan vähäistä, koska vakavat puutteet ovat harvinaisia.

6. TOIMIJOIDEN TIEDOTTAMINEN

Oulunkaaren ympäristöpalveluissa ei ole ollut tiedotettavia asioita julkisiin tiedotusvälineisiin vuonna 2022.

Oulunkaaren ympäristöpalvelut tiedotti uudesta elintarvike- ja terveydensuojeluvalvonnan perusmaksusta jäsenkuntien nettisivuilla. Lisäksi ympäristöpalvelut julkaisi jäsenkuntien nettisivuilla tiedotteen ”OULUNKAAREN YMPÄRISTÖPALVELUT TIEDOTTAA”, jossa oli terveysvalvonnan tiedotusosuus. Terveysvalvonnan tiedotusosuudessa tiedotettiin tarkastetun lihan myynnistä, tarkastamattoman poronlihan myynnistä, ravintolan toimijan vaihtumisen ilmoituksesta, satunnaisten elintarvikkeiden myynnistä tapahtumissa, liikkuvan elintarvikehuoneistosta tapahtuvasta myynnistä, uudesta elintarvike- ja terveydensuojeluvalvonnan perusmaksusta ja vesilaitosten riskiarvioinnista.

Oulunkaaren ympäristöpalveluiden viranhaltijat eivät ole pitäneet esityksiä tai osallistuneet asiantuntijaroolissa tilaisuuksiin vuonna 2022.

Oulunkaaren ympäristöpalveluiden osallistuivat seuraavien sidosryhmien toimintaan:

- Kaivojen pintavesiriskien kartoittaminen - Oulunkaaren ja Koillismaan YTA tulokset
- Terveysuojeluvalvonnan työkokoukset, aluehallintovirasto
- Elintarvikevalvonnan työkokoukset, aluehallintovirasto
- Maakunnan talousvesiryhmä, vastuuviranomainen ELY-keskus
- Maakunnan ympäristöterveydenhuollon johdon keskustelupalaverit, koollekutsuja Oulun seudun ympäristötoimi

7. AUDITOINNIT JA MUU SAATU PALAUTE

Valvontatoimintaan ei kohdistunut vuoden aikana auditointeja. Aluehallintoviraston toteutti arviointi- tai ohjauskäynnin etänä 24.5.2022.

Oulunkaaren ympäristöpalvelut on vastannut neljään Ruokaviraston valvonta- ja selvityspyyntöön, josta kaksi tuli aluehallintoviraston kautta ja kaksi suoraan Ruokavirastolta. Valvonta- ja selvityspyynöt olivat seuraavia:

- Kala-alan hyväksytyjen elintarvikehuoneistojen valvontatilanne
- Valvontapyyntö islanninjäkälää ja ruusujuurta sisältävistä elintarvikkeista
- Elintarvikkeen hävittämismääräys
- Toimenpide- ja selvityspyyntö koskien hyväksytyjen elintarvikehuoneistojen luettelointia ja Vati-tietoja sekä toteutunutta tarkastustiheyttä

Ympäristöjohtaja osallistui vuoden 2022 aikana seitsemälle ympäristöterveydenhuollon ympäristötarkastajan tekemälle tarkastukselle. Ympäristöjohtaja oli vähintään jokaisen tarkastajan mukana vähintään yhdessä tarkastuksessa vuoden 2022 aikana lukuun. Tarkastukset olivat seuraavia:

- Kaksi vesilaitoksen suunnitelmallista tarkastusta
- Kaksi suunnitelman ulkopuolista asunnon tarkastusta
- Elintarvikelaitoksen elintarvikelain mukainen Oiva-tarkastus
- Elintarvikelaitoksen suunnitelman ulkopuolinen tarkastus
- Ilmoitetun elintarvikehuoneiston suunnitelman ulkopuolinen tarkastus

Ympäristöterveydenhuollon valvontaan liittyen vastaanotettiin seuraavat asiakaspalautteet:

- Useita palautetta elintarvikelain ja terveydensuojelulain perusmaksuista

8. MUUTOKSET SEURAAVAN VUODEN VALVONTAAN

Terveysuojelulain (pois lukien talousveden valvonta) suunnitelmallisen valvonnan toteutumiseen on kiinnitettävä huomiota vuonna 2023.

Vuoden 2022 suunnitelmallisen valvonnan suoritemaksut jäivät huomattavasti odotettua alhaisemmalle tasolle kuin vuonna 2021, vaikka tarkastusmäärät olivat merkittävästi suurempia. Suoritemaksujen osalta uuden elintarvikelain mukaan alkutuotannon tarkastukset (pois lukien uusintatarkastus) ja elintarvikelain mukaisista näytteentotoista ei peritä maksua valvontaviranomaisen työn osalta. Kyseiset muutokset selittävät osittain, mutta eivät riitä kokonaan selittämään suoritemaksujen määrän pientymistä samaan aikaan, kun tarkastukset ovat lisääntyneet. Suoritemaksujen kertyminen on selvitettävä ja pyrittävä korjaamaan vuoden 2023 aikana.